

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	--	--

Zwingli Ulrik

élete és reformatori működése főbb vonásokban.

— Erdős Józseftől. —

(Folytatás.)

3. Tíz évi lelkiismeretes lelkipásztorkodás tapasztalataival, komoly theologiai készültséggel, a klaszszikus humanismus és bölcsészet kincseivel gazdagon megrakodva s mindenek felett Krisztusban hittelfegyverkezve indult Zwingli Einsiedelnbe, reformatori működésének — mondhatnók — első színhelyére. Az itteni kolostor, mely a tizedik században a szent szüz tiszteletére építettett, Dél-Németország, Helvétia és Franciaországra nézve a legkeresettebb bucsujáró hely, a mennyiben itt teljes bünbocsánat szerezhető. Zwingli keresztyéni lelke elszomorodott a bucsujárók roppant nagy számának láttára s Isten dicsőségének hirdetéseért lángolva, 1518 pünköstjén az összeseregelt bucsujárók előtt felemelte szavát az ott táplált bünös ábrándtanok ellen, hirdetvén, hogy Isten kegyelme mindenütt jelen van s a bünös ember egyedüli üdvössége Krisztus! Zwingli beszédének hatása nagy volt s szavai gyorsan elhatalmítottak Helvetia bércein és völgyein keresztül a szomszédos államokba, sőt a hir szárnyán eljutottak azok Rómába is, honnan Schinner bibornok és Puccius pápai követ utasítást kaptak a merész prédikátor csitítására. A pápai trón két nagy tekintélyü támogatója meg is tett mindent, hogy Zwingli a római kuria érdekeinek megnyeressék; Puccius pápai követ igen hizelgő modorban adott kifejezést Zwingli szónoki s tudományos érdemei felett való elismerésének, egyszersmind felmutatta előtte a lépcsőt, melyen fokról fokra, többről többre emelkedhetik. De Zwingli többre becsülte Krisztus keresztségét és tövis koszoruját, mint a világ hű dicsőségét! Bizalmatlan lett minden iránt, a mi a római kuriától eredt. — Schinner bibornok és Puccius pápai követ előtt az egyházi reform szükségességét fejtegeti, igazolja és sürgeti; majd ismét felhívja Landenbergi Hugó konstánczi püspököt, hogy kerületében a tiszta evangéliom hirdetését ajánlja s az egyházi visszaéléseket szüntesse meg. Az ezen irányban tett reformkísérletei és felszólalásai minden jelentékenyebb siker nélkül maradtak s megérlelődött lelkében azon meggyőződés, miszerint a megkezdett pályán megállapodnia nem lehet és nem szabad; s barátjával Capitoval már „de deiiciendo Papa“ értekeznek.

Erre nézve az egyházi több rendbeli visszaéléseken kívül hatalmas indító ok volt, a bünbocsátó levelek árulása Sámson ferenczrendü szerzetes által, ki 1518-ban Helvetiában hasonló módon üzérkedett áruival, mint azt Tétzel cselekedte Szászországban. X. Leo pápa ezen új pénzforrást fedezte fel dicsvágya és fényüzése kielégítésére. Zwingli keresztyéni lelke felindult e bün láttára s beszéde, melyet a bünbocsátó levelek ellen tartott, Helvetiában és Délnémetországban örömteljes lelkesedéssel fogadtatott, s nőttön nőtt azoknak száma, kik a bünök bocsánatát és az üdvösséget Krisztusban keresték. De ezzel már egyszersmind elérkezett azon időpont is, hogy az evangéliomi igazság szabadabb és tágasb tért nyerjen s diadalról diadalra jusson, úgy Helvetiában, mint mindenütt, a merre csak lelki sötétség és tudatlanság tartja vala fogva a lelkeket, mint foglyokat.

4. A mi már Zwingli glárusi és einsiedelni lelkipásztorkodásának alanyi és tárgyi előnyeit illeti: arra nézve itt, a mondottakkal összefüggőleg, röviden következőket kell szemügyre vennünk: Az ifju Zwingli, ki Bécsben, a humanisták egyik fő gyűlpontján, Vadian és Glareanus honfűrsai és barátai társaságában sokszor foglalkozhatott Helvetia népe boldogításának és hazája dicsőségének gondolatával — ime, mint glárusi lelkész, fájdalommal látja működésének kezdetén, hazája és honfűrsai erkölcsi hanyatlását, melyet a zsoldos háboruzások folytán kifejtett fényüzés, bujaság, nagyravágyás és más bünök a nép minden rétegében előidéztek. A tudomány és ékesszólás egész hatalmával, lelkészi hivatásának teljes tudatában száll sikra amaz erkölcsi romlottság ellen; törekvése oda irányul, hogy a szivekből kihalt isteni félelmet, az Ur törvényének tiszteletét, az evangéliom iránt való engedelmisséget életre költse a gyülekezetben. Imé — Zwingli vallásos meggyőződésének fejlődésével és gyakorlati lelkészkedésének tapasztalataival, egyidejűleg nyilvánul a társadalmi életre irányuló honfűi érdeklődése is. Ha glarusi pap korában megelégszik pusztán tudományozomjának kielégítésével s hazája közjavanak munkálása iránt közönyös marad: talán idővel híres tudóssá s kora első-rangu theologusává válhatik vala, de nehezen leendett volna egy sajátlagos, eredeti szellemi mozgalom s ama hatalmas újjáalakulás vezérfűriává. Valamint az is következtethető, miszerint a társadalmi ügyek iránt való honfűi érdeklődésének, a vallás ügyéveli szoros összekapcsolása, továbbá a szentírás mélyebb tanulmányozása nélkül is talán igen nagy ujtó válhatandott belőle, de megszűnt volna Helvetia providentiális reformatora lenni. E két fő,

t. i. egyházi és társadalmi motivum öszhangzatos fejlesztésében rejlik Zwingli egyik fő jellemző tulajdona; a mennyiben ugyanis a társadalmi közjó érdekeinek fejlesztésére és a valláserkölcsei élet megújulására irányzott működését, szilárd kapcsolatba és öszhangba tudta hozni. A társadalomban elfoglalt álláspontjával ugyanis nem férhetett össze, hogy pusztán saját lelki szükségeinek kielégítésével, avagy az irás behatóbb tanulmányozásából nyert szellemi kincsessel megelégedjék; másfelől meg épen ezen az uton jut ama meggyőződésre, miszerint hivatása és keresztyéni feladata az egyetemes emberiség javára célzó és a hitérkölcsi élet terjesztésére irányuló érdekeknek hűséges szolgálatában áll. Innen van, hogy Zwinglinél már kezdetben kettős működési irányt: Helvetia társadalmi üdvére s a középkori egyház reformálására célzó dualismust találunk, mely utóbbi célra az anyagot és fegyvert egyaránt, az Isten igéjének gazdag tárházából és fegyvertárából nyerte. E fenséges kettős cél elérésére irányzott működését tekintve, jó ideig egyenletes fejlődést tapasztalunk, míg már későbbi éveiben az egyházi reformálás munkája tulsulyra emelkedik. De csak is később; mert glárusi lelkészkedése idejében még nem találjuk föl a római egyház elleni föllépés határozott nyomait. Midőn ugyanis Helvetia népét az ősi honfiúi erények és tiszta erkölcsök követésére inti: ekkor még nemzete és hazája dicsőségének eszményképe, a tiszta erkölcsi ideál győzedelme, de nem a középkori egyháznak az apostoli korszak tisztaságára való visszavezérlése lebeg szemei előtt. A mi pedig ezen időbeli tanulmányait illeti, fögondja még mindig: az evangyéliumi igazság megismerése és a tudomány kincseinek gyűjtése. A szentírás eredeti szövegének tanulmányozása mellett az egyházi atyák u. m. Origenes, Chrysostomus, ezenkívül Erasmus human műveit olvassa s az evangyéliumi igazságok és az összes irások megérthetésére nézve nem találván elégségesnek az egyházi atyák iratait, Myconius szerint „in coelum suspexit, doctorem quaerens spiritum, precibusque supplicans, largiretur, quo sensa divinae mentis erui quam rectissime possent.“

Az érintett módon letett alapon állá Zwingli, midőn Einsiedelnbe ment, hol keresztyéni lelkiismerete által indítatva, a római egyház visszaéléseivel szemben küzdőre lépett. Eddig a társadalomban, a nép erkölcsében, most pedig már az egyházi intézményben, a vallásban látta a pogányság pusztítását. Lelkiismeretének szavát nem némithatta el. A kötelességérzet és keresztyéni hivatásának tudata ellenállhatlanul szólásra indítják őt. Ki kell üznie Helvetia földjéről az erkölcsi romlottságra vezető veszedelmes szerzetest. Azon egyház kötelékében, mely az ily üzelmekkel áztatja a bünös lelkeket — nem maradhat; azon egyháztól, melynek főpásztorai a sweizi nép erkölcsi tisztaságát a zsoldos szolgálatok által megmételtyezik s a lelkeket örök kárhozat örvénye felé vezetni bünnek nem tartják — ez egyháztól Zwingli jót nem várhat, nem remélhet. Nyiltan sikra kell hát szállani ez általános romlottság ellen! E harcban csak Isten igéjének két élű fegyverével lehet harcolni. Apostoli lélekkel hirdeti tehát: „Az ember egyedüli üdvössége Krisztusban van. Krisztushoz kell mennünk, ki így hívogat: „Jöjjetek én hozzám mindnyájan, kik megfáradtatok és megterhelteketek, és én megnyugosztlak titeket.“ Mát. 11. 28. Egyedül Krisztus által kell kormányoz-

tatni a hívők szent társaságának. Imé — ezzel eljutottunk Zwingli egyházreformálási törekvésének egyedüli szilárd alapjához. (Theol. Stud. et Krit. 1862. IV.)

(Folyt. köv.)

Egy zsidó-keresztyén egyház.

Egy épen oly érdekes, mint megörvendezettető tünemény állott elő s foly Oroszország déli részén. Bessarabia izraelitái közt egy kis zsidó-keresztyén község alakult, mely, egészen elismervén Jézust a próféták által jelzett Messiásnak, mégis egészen megakarja tartani héber jellegét, s úgy látszik szándoka és kötelességeül ismeri elfogadni a keresztyénség művét, úgy, a mint az értelmezett előállásakor, kezdetben az első apostolok által a jeruzsálemi tanácskozás előtt és később, a szent város elpusztulása után, az ebioniták és nazareusok által. A tények pedig, úgy a mint azokat Delitzsch lipcsei tanár után a genfi „Semaine Religieuse“ október 11-diki 41-dik száma közzé teszi, ezek:

Egy Rabinovitz József nevű, kischeneffi törvénytudó, ki hitsorsosai közül ezek anyagi, értelmi és erkölcsi helyzetök emelésére irányzott sokféle munkássága által igen kitünt, mintegy két éve elutazott Jeruzsálembé, hogy ott az Oroszországban üldözött zsidók Palesztinába visszatérésének kérdését tanulmányozza. Rabinovitz, a nélkül, hogy csak legkevésbé is érintkezésbe tette volna magát a protestáns vagy katolikus missionáriusokkal, Jeruzsálem felé menvén, a damaskusi utra ért. A szemébe ötlött tények és az ezek által lelkében felköltött gondolatok, fokokint vagy hirtelen (nem tudjuk) annak belátására vezették őt, hogy a zsidók magok voltak magoknak a leggonoszabb ellenségeik; hogy eltaszítván a názárethi Jézust, a legiszonyubb meggyalázást követték el és hogy Izrael dicsősége és szerencséje nem születhetik újra, mint ha a választott nép vissza tér ahoz, a kit megölt és annak elismerésére jut, hogy a Golgotán megfeszítettben az ótestamentom által megígért nagy szabaditót lássa.

Rabinovitz, egyszer ezen új meggyőződés hatalmába jutva, nem gondolt többé arra, hogy a népek valamelyik egyházába magát bévétesse. — Ugy gondolkozván, hogy Jézus mindenekelőtt „Izrael háza elveszett juhainhoz“ tartozott, az foglalta el szívet, hogy saját faja s felekezete keblén keltsen fel egy benső, vallási reformi mozgalmat, melynek gyújtó kiáltása ezen szavak voltak: „Jézus, a mi testvérünk.“ A 13 tétel pedig, melyet, mint zsidó-keresztyéni reformja programját vagy nyilatkozatát közzé tenni nem késett, — ezek:

1. Izraelita testvéreink Oroszországbani helyzete valamint erkölcsi, úgy anyagi tekintetben is egy hibás helyzet.
2. A dolgok ezen helyzetébe belenyugodni, összefonva karjainkat, annyi volna, mint együgyü szívvel beleegyezni oroszországi hitsorsosaink teljes és örökös elpusztulásába.
3. Ezen helyzet megörvoslására sem gazdagaink pénzére, sem iróink tudományára számítani nem lehet. Mert mindezek csak saját előnyökre gondolnak, nem Izrael jóléte az ő igazi céljok, s ezek nyomorát nevelik.
4. De nem lehet ezen helyzet orvoslását keresni sem szülőföldünk: Oroszország elhagyásában, tekintve a Pales-

tinába kivándorlást, sem az izraelitáknak a honos orosz népséggel való összevegyülésében.

5. Magában Oroszországban kell keresnünk a magunk felemelését, még pedig tulajdon erőnk által és az Ur, a mi mindenható segítőnk egyedüli gyámolításával.

6. A zsidók anyagi helyzete nem javítható semmi eszközök által, míg erkölcsi és szellemi állásuk nyomorai meg nem orvosoltatnak.

7. Hogy erkölcsi helyzetünk emelkedjék, kell, hogy belső életünk megújittassék, hogy lelkiismeretünk újból edződjék; hogy törjük össze bálványunkat, a pénz-szenvedélyt és ennek helyét töltsük be szívünkben az erény szeretetével és a rosztól való iszonyodással.

8. Hogy benső életünk megújittassék és hogy az erény szeretetére és a rosztól való iszonyodásra elvezettessünk, szükségesképen kell egy kalauz, egy kipróbált ember, egy megbízható, egy határozott jellemű és teljesen edzett ember.

9. E kalauzt a Jákób maradékai közt kell keresnünk. Választanunk kell egy embert, a ki életét adta, hogy az Isten neve megszenteltessék és a törvény és a próféták tiszteltessenek; — egy embert, a ki egyenessége, lelkének tisztasága és az izrael népe iránti hatalmas szeretete által a föld minden lakosai előtt ismeretes; — egy embert, a ki azon időben élt, midőn izrael régtől fogva a hagyományos törvénynek hódolt és régtől fogva a föld különböző népei közé vegyült; — egy embert, a ki átlátta zsidó testvérei kevélységét s hiuságát, mely szerint azon előnyökből, hogy az ő őseik Ábrahám, Izsák és Jákób, az örök Isten ezen kedveltjei, részint azon bölcsességekéből, mely a sinai törvény gyümölcse vala, származott, és a ki belátta és megítélte az ő megátalkodottságukat és hajlamukat, a jólét napjaiban, az élő Isten elhagyására, hogy kövessék Mammont, azaz hogy szegény testvéreiken tudomány és pénz által uralkodjanak.

10. Izrael népünk történetének gondos tanulmányozása után csupán egy embert találtunk, a ki magában mindezen feltételeket egyesíti, t. i. a Nazarethi Jézust, a ki Jeruzsálemben utolsó templomunk lerombolása előtt, halálra vitetett.

11. Azon korban, melyben ő élt, Izrael bölcsei még épen nem tudták megérteni az ő tudományát és üdvös tervét, melyet zsidó testvérei irányában alkotott, midőn azokat intette, hogy a törvény parancsai közül azokra helyezték a súlyt, melyek a főt és szívet kormányozzák, és ne a külső gyakorlatok apróságaira, melyeknek az idő, hely és a zsidók politikai helyzetével változniok kell. — Hanem mi, a világ 5644-dik éve egykoru zsidói, egész bizonyossággal állíthatjuk, hogy Jézus, egyedül Jézus kereste testvérei igazi üdvét és ajánlotta minden ő ivadékainak a béke jótéteményét.

12. Ennél fogva izraelita testvéreink iránti mély szeretetünk kötelez, hogy testvérünk: ezen Jézus nevét tisztelettel és imádással környezzük; kötelességünk tisztelettel tanulmányozni szeretetben és igazságban mondott szent beszédeit, úgy a mint azok az evangéliomokba átíratnak; kötelességünk azokat iskoláinkban gyermekeinkbe beoltani és azokról testvéreinknek beszélni mindannyiszor, midőn az emberek társaságában összetalálkozunk; kötelességünk az evangéliumot házainkba befogadni, mint Isten jótéteményét és mindazon szentiratokhoz csatolni, melyek üdvünkre a minden nemzedékek igazi bölcsei által ránk hagyottak.

13. Mi reményljük, hogy testvérünk: Jézus igéi, a mint

azok egykoron a mi izraelita testvéreinkhez igazságban, szeretetben és részvétben intéztettek, megilletik szívünk gyökereit, hogy abba az igazság és üdv gyümölcseit bevigyék és szívünket az igazság és jónak szeretetére hajtsák. És ekkor a nemzetek szíve és a kormány szíve jósággal fordul felénk, hogy engedjen minket élni és fejlődni mint nép, más népek között, melyek testvérünk, a Jézus szellemében nyilvánuló európai törvények árnyában békében lakoznak, a ki életét adta, hogy a világot boldoggá tegye és a föld színéről minden nyomort eltöröljön. Ámen.

A Rabinovitz törekvéseit, úgy látszik, nem reményelt siker koronázta. Állítják, hogy Kischeneffben az izraeliták tömegesen csatlakoztak az ő programjához és hogy ott több mint 200 család egyesült, hogy egy „Ujszövetségi zsidó nemzeti gyülekezete” alkosson. E gyülekezet elhatározta, hogy a nemzeti intézményeket és törvénygyakorlatokat, melyek új hitével nem összeférhetlenek, megszenteli s különösen a környülméletést és szombatot; de épen úgy megünnepli a bemerítés és szent vacsora sákramentomait, és — mint mondja — zsidó és protestáns szellemenben, nem pedig pogány és katolikus szellemenben. A legközelebbi páska ünnepkor a gyülekezet elsöben a zsidó szertartásokat végezte; majd, miután egy pohárt a Mózes s másikat a Dávid családja tiszteletére szenteltek, minden családátya szentelt egyet a Jézus tiszteletére. A gyülekezet végre legközelebb 11 cikkelyben új hitvallást adott ki, mely egy lépéssel tovább megyen a tényleges keresztyéniség értelmében, mivel — mint mondják — tisztán hirdeti a Jézus megváltó halálát, feltámadását és felemelkedését az Atya jobbrára.

A mi a Krisztus természetfeletti születését és lényeges istenségét illeti: e jelkép kevésbé állító. Inkább lehetne mondani, hogy tagadó, mivel az a Háromság titkát az érzékentuli, eszmevilágtani dogmák száma közé helyezi, melyek később találtak ki a népek által, a kik magok félreismerték a mester szellemét. — Minden esetre félreismerhetetlen, hogy a kischeneffi új zsidó-keresztyén község erősen a Pál apostol leveleinek befolyása alatt áll. És ezt a hitvallás 10-dik cikkelyéből még jobban meglehet itélni.

Könyves János,
ref. lelkész.

(Vége köv.)

Anno 1674.

— Ajánlva Gyulai Pál és Bogisich Mihály uraknak. —

(Vége.)

Itéletem szerint Toldy sohse vizsgálta végig e könyvet, mert különben szövegét nem nevezné sz. öröm rózsáinak, ha meglátja az idézett duma, aljas és mosdatlan kifejezéseket; referált hát róla úgy, a mint neki Haas Mihály kezére adta. Haas pedig irt e könyvről úgy, a mint keblének örök szerelmei a jésuiták iránti jó hajlandóság diktálta; és most ez a hamis fogalom, ez a ferde ismeret, széltére taníttatik a gymnasiumi ifjuságnak s még nem találkozott egyetlen egy irodalom-történet tanár se, ki e merőben ferde és minden alap nélküli állítást akár a napi sajtó, akár a tudós

akadémia előtt helyre igazította volna! *elfogadták és tanították mind, csak azért, mert egy tekintély mondta!*

Ezért kérem már egész tisztelettel a magyar irodalmi kritika ez idei főmesterét *Gyulay Pál* urat, kegyeskedjék becses figyelmére méltatni az én csekély szavamat, — mely azonban a legjobb alaptól indul, — *s ha még egy kiadást ér az az irodalom-történeti kézi könyv, az ily és más hasonló ferdeségeket igazítsa ki, hogy a magyar tanuló ifjuság tanuljon igazságot, nyerjen helyes ismereteket, szeretve mívelt irodalom-történetünk mezején!*

Csodálatos találkozása a véletlennek! mely csak most ötlött elmémbe. Mikor az 1651-iki első magyar-deák pópista ének-gyűjteményt vizsgáltam, (ismertetését lásd a „Prot. egyh. és isk. lap“ 1883. é. f. 7. sz.) abban is épen 7 magyar pópista éneket találtam!

Volna tehát már 1674-ig 14 magyar pópista ének, több mint egy századra azon kor után, melyben felhangzottak a reformátorok magyar énekei!

Ha nem is mind kitünő ez a 14. de vannak köztük igazán kitünőnek nevezhetők! Azt kérdem már most *Bogisich Mihály* urtól: hova tűntek el ezek a valóban szép magyar énekek a magyar pópista egyházból, hogy jelenleg egyetlen egy sincs közhasználatban?

Nekem igen nagy módomban van a magyar pópista ének-gyűjteményeket tanulmányozni. Ide járnak hozzánk bucsura a pópista atyafiak a fél országból, magam is sokszor 4—500-nak adok szállást, énekes könyveiket átvizsgálom (melynek eredményéről irtam már a Prot. egyh. és isk. lap 1883. é. f. 38. sz.), de ezeket a XVII. századi szép magyar pópista énekeket (miket ebben és az 1651-ikiben találtam), nem találom sehol, sem dallamaikat énekelni nem hallom! Hova lettek ezek? Hallom és látom a sok latinból fordított énekeket, latin dallamokat, litániákat, helyel-közzel egy-egy református magyar éneket is, de ezek közül egyetlen se. Katholikus kántoroktól kérdezem, — nem ismerik; holott én még gyermek koromból igen jól emlékszem ilyenekre (a mint főntebb arról a szép halotti énekről is mondtam). Hová lettek ezek a szép magyar énekek?

Én azt mondom: kiszorították őket az ujmódi Zsaskovszky-féle énekek és gyűjtemények, mikre ugyan a legjobb akarattal se lehet csak egy kis magyarságot is fogni, a mint hogy igen sok jóízű s hallásu magyar pópista kántor ki is mondá rájuk, hogy: tótos!

Hajlandó volnék még az 1672-iki Szelepcsényi-féle Cantionaléről is egy némelyeket elmondani, mert Toldy (ezen könyvet megelőzőleg) is szól róla! De mivel nevezett könyvet még eddig senki se látta, Toldy se, még *Szabó Károly* se, csak *Sándor István* említi a „Magyar könyves ház“-ban! Toldy ezt (Költ. tört. 302.) az 1629-iki nagy-szombati zsinat rendeletére mondja készültnek. — De hogy! az 1651-diki magyar-diák (fentebb említett) gyűjtemény volt az!

Áldó emlékezettel állunk meg Toldy Ferencz működése felett; de hibáit, tévedéseit, botlásait (miket sokszor a helytelen informatio is okozhatott, mint itt is) kötelességünknek tartjuk helyre igazítani.

Gyüd, 1884. október 9.

Kálmán Farkas.

A nagyváradai ev. ref. egyház örömnepélye.

A nagyváradai fényes, de magyar protestáns egyháztörténelmünk életében talán páratlanul álló küzdelmes multu egyház f. november hó 9-én örömnepélyt tartott, az 1661. évben porig lerombolt, teljesen megsemmisült s 123 évi szünetelés után az 1784-dik évben hamvaiból feltámadt s ma már teljes erejében élő egyház 100 éves jubileumát, összekötvé a Nagyvárad-Olasziban épített torony felavatásával.

A zsufolásig megtelt tágas templomhajó gyönyörű példáját tünteté fel a vallási türelem s a krisztusi szeretet magasztos eszményének, a nagyváradai testvér keresztyén felekezetek a róm. kath. egyház kivételével, sőt az izraelita hitközség is képviseltették magokat lelkészeik által e magasztos örömnepélyen, a politikai hatóságok pártkülönbség nélkül valamennyien.

Ott láttuk báró Döri József főispánt, Sal Perencz polgármestert, báró Schönberger Béla altábornagyot, Ritook Zsigmond kir. tanácsost, dr. Sipos Orbán kir. tanfelügyelőt, dr. Kohut Sándor főrabbit, Belesiu Jeroteus gör. kel. püspöki helynököt, Gyalokai Lajos törvényszéki elnököt, Bika Simon keleti esperest, dr. Bozöki Lajos kir. jogakadémiai igazgatót, id. Rimler Károly ev. lelkész, Platti Miklós, Tisza István stb. stb. urakat.

Ott voltak a vidékről meghívott ref. lelkészek nagy számban, a n.-szalontai tanítói testület küldöttei. A nagyváradai ref. egyháztanács tiszteletteljes fölkérésének engedve, nem törődve az őszi kellemetlen idő viszontagságai s az ut fáradalmaival — eljött szelid lelkü püspökünk, Révész Bálint ur is Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző társaságában, a debreczeni főiskolai énekkar tagjai közül 24-en Mácsay Sándor ur vezetése alatt.

A meghatóan ünnepélyes egyházi szertartás reggeli 8 órakor vette kezdetét. A gyülekezet éneklése után a debreczeni főiskolai énekkar, Bognár István „hit, remény és szeretet“ című egyházi énekét adta elő. Az énekkar örökké ifju tagjai mindjárt ez első szereplés után bebizonyították Nagyvárad fényes közönsége előtt, hogy az a debreczeni édes „alma mater,“ valósággal édes anya, ki hiven gondoskodik fiairól, s kebléhez simuló gyermekeinek szellemi táplálékot nyújt minden tekintetben gazdagon. Az éneklés teljesen szabatos volt s a templom gyöngye akusztikája mellett is a legkisebb piánok is szépen kivehetőek valának. — Majd Révész Bálint püspök urra irányult a közfigyelem, egyik nagyváradai politikai lap következő birálatot mondja imájáról: „Távol minden mesterkéeltségtől keresetlen, egyszerű szavakkal imádkozott az ősz főpap, de azért utat törtek ezek az egyszerű szavak a szívek belsejébe, s felköltötték ott az ezernyi bajok és gyötrelmek közepette szunnyadó áhitatot és Istenfélelmet. Halkan kiejtett szavai bejárták a templom minden zegét zugát, a hol lélekzet folytva lesték a tudós lelkipásztor ajkairól cseregdedző vallás ígéket.“ A gyönyörű ima valóban rezgésbe hozott minden szívet, még az istentelen is megistenesült legalább néhány pillanatra, a lelkésedés könnyei ragyogtak a szemekben s az Isten félelem szent lángja égett az arczokon.

Vajha szeretett püspökünk még kiadatlan alkalmi beszédeit, imáit, korunk vallásirodalmának valóban remek gyöngyeit sajtó alá rendezné!

Ima végeztével Kun Béla nagyvárad i lelkész lépett a szószerke, alkalmi beszédet mondván Pál Filipp. IV. 19. 20. verse alapján „Az én Istenem pedig megteljesíti néktek valami nélkül szükölködtek, az ő gazdagsága szerint dicsőségesen a Krisztus Jézusban. Az Istennek pedig és a mi Atyánknak dicsőség, mind örökkön örökké. Ámen. A beszéd két részből állott, az első 19, a második a 20. vers fejtegetésével foglalkozott. Miképen teljesítette meg az Ur időnkint mindig a nagyvárad ref. egyház szüksegeit? Isten jóságáért mi a kötelesség? A szépen kidolgozott, bibliai idézetekben elég gazdag egyházi beszédet mindvégig feszült figyelemmel hallgatta a nagy közönség.

Dombi Lajos a jubilált egyház multjának történelméből ügyesen összeállított részletet olvasott fel, megérintve a legnevezetesebb, legkimagaslóbb eseményeket. — Méltó elismerés illeti lelkészt azon tapintatos eljárásáért, hogy nem bolygatá az öröm ünnepélyen a lepelt, mely az elfolyt balteljes századok viszontagságait takarja, miket kül- és bel ellenség, nagyravágyás, féltékenység és vallási türelmetlenség hoztanak időnkint a nevezett egyházra, inkább örülni s a multak emlékeiből lelkesedést meríteni tanított bennünket a történelmi vázlat. Dombi ur különben nagy fáradsággal és szorgalommal dolgozik a várad ref. egyház teljes történelmének megírásán. — Segitse Isten nemes czéljában!

Ezután ismét a debreczeni énekkar gyönyörködtette Klein: „Az Ur főpásztora“ című szerzeménye előadásával a közönséget, melynek befejezése után:

Szabó Károly ártáandi lelkész lépett az Ur asztala elé, 5 ártatlan csecsemőt (4 leány, 1 fiu) mutatott be az Urnak, s vette be a keresztség hagyományos szent sákramentoma által az anyaszentegyház kebelébe.

Ezután 5 ifju növendék állott elő (3 leány, 2 fiu), hogy hitokról vallást tegyenek. Biró János örvéandi lelképásztor kenetteljes szép beszédet intézett hozzájuk s kikérdezte őket vallásos ismereteik felől. Jól esett hallanunk — azon egyház növendékeitől, melynek kebelében felekezeti iskola nincsen, — a korrekt, értelmes, folyékony feleleteket; különben az érdem jó részben tiszteletes Zsigmond Ferencz és Debreczeni Gyula hittanár urakat illeti, kik teljes odaadással és lelkesedéssel munkálkodnak azon, hogy vallásoktatás tekintetében a növendékek ne érezzék a felekezeti iskola hiányait.

Majd Ember Pál keresztesi lelképásztor, volt nagyvárad pap, eskette meg Szodorai Lajos és Dobos Eszter jegyeseket. A nagyvárad ref. egyház egykori híres szónokát, egész előadása tartama alatt a legfeszültebb figyelem kísérte. — Irodalmi színvonalon álló, találó hasonlatokban gazdag, gyönyörű beszédet intézett a jegyesekhez, ihletett imát érettek az egek urához.

Végül szent vallásunk másik szent sákramentuma az urvacsorája szolgáltatott ki Oláh József h.-közkoácsii és Bögs Lajos erdő-gyarakai lelképásztorok által s püspök ur után körülbelöl 800-an részesültünk a szent vacsorában.

Az ünnepély a 134-dik zsoltár éneklésével fejeztetett be.

A diszebed.

Délutáni 2 órakor az „Apolló“ nagy termében diszebed követte a magasztos ünnepélyt, mintegy 180 teritéket fog-

lalt el Nagyvárad város intelligenciája, s érdemes polgársága. Mint az Ur házában délelött, úgy itt is nagy számmal jelentek meg más hitfelekezeti testvérek, tanubizonyoságot tevén vallási türelmök, ember és felebaráti szeretetokról, méltán és szépen jegyzi meg egyik várad lap „Ez a részvét alapköve annak, hogy Nagyvárad városában jövőre nem fog létezni többé izraelita, görög keleti és katolikus, vagy lutheránus ünnepély, hanem létezni fog helyette minden alkalommal, a közös érdekek által, szeretet és egyetértésben összeforrt polgárok ünnepélye.“ Ugy legyen!!!

A pohárköszöntök hosszu sorát ngs id. Gyalokai Lajos nyitotta meg, királyhoz méltó remek beszéddel éltetvén a koronás királyt, felséges nejét és az egész felséges uralkodó házat.

Ritoók Zsigmond, a szelid szerető szívü tudós főpapért, Révész Bálint püspök urért emelt poharat.

Püspök ur ismét azokkal a keresetlen egyszerű szavakkal szólott, melylyel önkénytelenül magához tudja bilincselni a hallgatóságot, éltette a várad ref. egyház lelkészeit s főgondnokát.

Pohár köszöntöt mondottak: Kun Béla báró Dóri József, Tóth Dezső Tóth Sámuelért, Dombi Lajos Sal Ferencz polgármesterért, Sal Ferencz a békés egyességért, Tóth Sámuel Ritoók Zsigmondért. Pohár köszöntök mondattak Vályi János főgondnokért, a Tisza családért, a magyar haza szabadságáért, Rimanóczi Kálmán építő mesterért, a protestantismusért stb.

A remek pohárköszöntőkön kívül nagy mértékben füszerelte az ebédet, Hamza Miska nagyvárad jó hírü zenekara.

Az ebéd derült hangulat mellett 5 órakor ért véget.

Az ünnepélyességek befejezéseül este eléggé sikerült bál tartatott a „Sas“ nagy termében, a főiskolai énekkar ifju tagjai itt is a legjobb, a legkedvesebb emléket hagyták magok után, mint fáradhatatlan tánczosok első voltak az első között, s vidám kedélyöknek a szünetek alatt dalban adtak kifejezést. Ott marasztalták őket másnapra, s szerencsésnek érezte magát az a család, melynek kebelében, a vidám fiuk pár órát töltöttek.

Püspök ur 10-én indult a déli vonattal vissza Debreczenbe. Az énekkar tagjai 11-én váltak meg Nagyváradtól, sok édes emléket vive magukkal s hagyván maguk után.

... s ... s.

Tiszántuli ev. ref. egyházkerületben, az országos közalaphól, segélyben részesült egyházak és lelképásztorok.

I. E g y h á z a k.

50 frt segélyt nyertek: Apahegy, Méhtelek, Misztótfalu, N.-Hodos, Balazsér, Ugornya-Gergelyi, Akli, Bökény, Kálló-Semlyén, Sz.-Leányfalva, Császló, F.-Daróc, P.-Daróc, Fülpös. Cs. Ujfalu, Ura, Darnó.

100 frt segélyt nyertek: D.-Apáti, Kak.-Sz.-Márton, Pettyén, Bánfalva, Füzes, Szkulia, Bilke, Daróc, T.-Vid, F.-Vásárhely, Less, M.-Kakucs, Darvas, K.-N.-Rév, Dancsháza, Alsó-Ábrány, M.-Petri, Tóti, Bere, Ó-Pályi, Papos, Bábon, Csepe, T.-Ujhely, Tivadar, Mártonfalva,

B.-Ábrány, T.-Eszlár, H.-Dorog, Beszterecz, Oros, Jákó, F.-Tót, M.-Gyorok, Nyégerfalva, Szakál, Angyalos, Csahólez, Dara, Géberjén, Jánk, Mánd, Rápólt, Sonkád, Tatárfalva, Zsarolyán, Kömörő, Csermő.

200 frt segélyt nyertek: Patóháza, Csávos, Her-telendyfalva, M.-Jánosi, B.-Som, Kis-Majtény, Belényes, Uj-Bélzerind, Polgár.

70 frt segélyt nyert: Pálfalva.

150 frt segélyt nyertek: Vámfalva, Klopodia, Mátyfalva, Tekeháza, Tur-Terebes, Acsád, Szeged.

110 frt segélyt nyert: Bunyaszegszárd.

300 frt segélyt nyertek: Alsó- és Felső-Józsa, Rákóczi.

80 frt segélyt nyert: Nevetlenfalva.

500 frt segélyt nyert: Szapárfalva.*)

II. Lelkészek:

50 frt segélyt nyertek: Bodor Pál, Kürthy Károly, Mólnár Lajos, Darcsi Miklós, Nemes Ferencz, Szalontai János, Kis Péter, Veress Imre, Györfi Ede, Ducs György, Görömbei István, Liskay József, Nemes Menyhért, Pásztor István, Porzsolt Károly, Juhász Tamás, Balogh István, Nagy Bernáth, File János.

80 frt segélyt nyertek: Kódi Márton, Nagy Bertalan, Somogyi Lajos, Kulcsár János, Tariska Lajos, Varga József, Csepelyi Menyhért, Szabó László, Csighi Ferencz, Darcsi Bertalan, Nagy Károly, Deák Mihály, Göncsi Dániel, Sárkány Lajos, Szabó József, Vas István, Végh János, Rác Károly, Cseke Bálint, Ferenczi Imre, Mórincz Károly, Nyiri Gyula, Pótor Dániel, Szabó Sándor.

100 frt segélyt nyertek: Bartha Pál, Barkász Albert, Gaál Péter, Bihari Gábor, Kecskeméti Lajos, Ács Endre, Sass Károly, Kéri Pál, Lengyel Pál, Kósa Aladár, Nemes István, Juhász József, Lányi János, Sárközy Ignác, Tóth Benedek.

150 frt segélyt nyertek: Miklós József, Szántó József, Szikszay József.

120 frt segélyt nyertek: Egeresi Imre, Mészár Mihály.

Összesen lelkészek részére: 5060 frt.

Egyházak részére: 9860 frt.

Összesen: 14,920 frt.

Egyházmegyénkint: Egyházaknak: Lelkészeknek: Összesen:

Alsó-szabolcsiban	750	—	750
Békésbánátiban	1710	340	2050
Beregiben	800	590	1390
Bihariban	500	280	780
Debreczeniben	400	—	400
Érmellékiben	300	370	670
Felső-szabolcsiban	350	530	880
Heves n.-kunságiban	300	80	380
Máramarosiban	1030	550	1580
Nagybányaiban	920	450	1370
Nagykárolyiban	400	760	1160
Nagyszalontaiban	950	80	1030
Szatmáriban	1450	1030	2480
Összesen:	9860 frt.	5060 frt.	14,920 frt.

T. S.

*) Jegyzet: a máramaros-szigeti missió és a dolhai főkegyház részére 500 frt megszavaztatott, de az még későbbben adatik ki.

Tudósítás az ev. ref. egyetemes konvent üléseiről.

(Folytatás.)

November 21.

Az énekügyi bizottság legidősb tagja Kiss Áron esperes bejelentette, hogy a bizottság elnökévé Szász Károly püspök választatott meg.

Ezután napirendre felvételre a püspökök és főgondnokok felsőházi tagsága kérdésében kiküldött bizottságnak jelentése. A bizottság két határozati javaslatot terjesztett elő. A többség határozati javaslata következő: „Az egyetemes konvent, mint az egyetemes magyar reformált egyház képviselője, helyén valónak látja, hogy a kormány által a felsőház új szervezése tárgyában a törvényhozáshoz benyújtott törvényjavaslat iránt, mint a mely a magyar reformált egyházat is közelről érdekli, érdemlegesen nyilatkozzék s e részben a maga álláspontját megjelölje s általa jogosultnak vélt kívánalmait nyilvánítsa. Ennélfogva mindenekelőtt kijelenti, hogy a szóban levő törvényjavaslat azon intentióját, hogy az országgyűlés felsőházában a magyar hazai közjog szerint eddig képviselt egyházak — ugymint a római, görög katolikus és a gör. keleti — mellett a protestánsok is képviseltetést nyerjenek, az „e hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetekre nézve“ az 1848. XX. t. cz. 2. §-ában kimondott, de még eddig teljesen életbe nem léptetett s meg nem valósított „tökéletes egyenlőség és viszonyosság“ felé egy újabb és fontos lépésnek tartja, s mint ilyent örömmel üdvözli. Nem kételkedik azonban kimondani, hogy azt a módot és arányt, a melyben a kormány által benyújtott törvényjavaslat, a magyar ref. egyháznak a törvényhozás felsőházában képviseletet kíván adni, sem méltányosnak és igazságosnak, sem általában az egyháznak a törvényhozásban való képviseltetése elvi alapjával megegyezőnek nem tekintheti. Mert, ha a törvényjavaslat azon szándékolt intézkedése, mely szerint a reformált egyházat, a maga öt főgondnoka és öt püspöke közül a hivatalban legidősebb három-három s így összesen hat tag képviselje — netalán az országban létező reformált vallású lelkek számának valamely más egyház vagy általában a többi egyházak létszámához való arányára van alapítva: még ha az arányosítás oly módja magában helyes és jogosult volna is, a törvényjavaslatban fölvetett arányszám, a többi valamennyi egyházakhoz képest merőben helytelen és a reformált egyházra nézve minden irányban kedvezőtlen s így igazságtalan volna. Ámde a konvent meggyőződése szerint a felsőházi képviselet nem alapulhat a lélekszerinti merev arányszámítás elvén, hanem mint némely felsőháznál a közjogi elméletek szerint az államot alkotó főbb elemek érdekképviseletének az elvén, vagy — mint a magyar felsőháznál — a történelmi fejlődés folytonosságának az elvén kell alapulnia. A magyar felsőházban, mióta az fennáll, némely egyházak képviselve vannak és pedig nem lélekszámaik arányában, hanem történelmileg megalakult egyházi csoportosulataik szerints egyházkerületeiknek megfelelőleg. A római kath., gör. kath. és gör. keleti egyházak, nem egymáshoz való lélekszámaik arányában, hanem valamennyi egyházmegyéik szerint nyertek képviseletet, és pedig saját (episcopalis) szervezetüknek megfelelőleg, valamennyi megyék püspökeik, illetőleg érsekeik által, tekintet nélkül

egyes egyházmegyék terjedelme és létszáma különbségére. Ha most a törvényhozás, a vallásfelekezetek jogegyenlősége és viszonyossága alapján elismeri a protestáns egyházak s jelesen a reformált egyházak felsőházban való képviseltetése jogosultságát, ezt is ugyanazon történeti alapon kell megvalósítania, vagyis: a reformált egyházat is, saját (presbyteri) szervezetének megfelelőleg, valamennyi egyházi főnökei (tehát minden főgondnoka és püspöke által) az erdélyi egyházi kerületnek is, a jogegyenlőségénél fogva, csak egy főgondnokát számítva, kell képviseltetnie. Mert bár a konvent, a magyar reformált egyház egyetemességét s összetartozóságát, melynek épen ő maga is egyik kinyomata, mélyen érzi; de tény az, hogy a magyar reformált egyház századokon át az egyházkerületekben alakult meg és tömörült egyházi kerületekké, sőt ma is, egyházalkotmányilag kimondott s tényleg életbe lépett egyetemessége mellett is, egyházkerületekben él s annál fogva törvényhozási képvisellete is csak egyházkerületekre s azok egymásközti teljes egyenjogúságára alapítható; és pedig annyival inkább, mert a főgondnokok és püspökök nem az egyetemes egyház által, hanem egyházkerületenként választatnak, s hogy egyike sem tekinthető más, mint saját egyházkerülete illetékes képviselőjének. A konvent ennél fogva a kormány által a törvényhozás elé benyújtott törvényjavaslat azon szándékolt intézkedését, mely szerint öt püspöke és öt főgondnoka közül csak a hivatalára idősebb három-három hívassék meg a felsőházba: sem a felsőházi érdekképviselő elvével, sem a történelmi fejlődéssel és előzményekkel megegyeztetetőknek nem tartja s abban annál kevésbé tudna megnyugodni, mert két-két püspöknek s főgondnoknak a felsőházból kimaradásával, az öt egyházkerület közül esetleg kettő egészen képviselő nélkül maradna, vagy esetleg négy — egyházi alkotmányunkkal egyenes ellentétben — vagy csak papi, vagy csak világi feje által lenne képviselve, a mit a konvent sem az egyházkerületek, sem azok egyházi főnökei teljes jogegyenlőségével, legkevésbé pedig egyházi alkotmányunk alapelveivel, megegyeztetni nem tud. Mindezeknél fogva nem késlekedik azon jogos kívánságának adni kifejezést, hogy valamint a többi egyházaknak, úgy a reformált egyháznak is összes egyházi főnökei a felsőházba meghívassanak, illetőleg, hogy a kormány által benyújtott törvényjavaslat oly irányban módosíttassék.

A kisebbség határozati javaslata pedig így hangzik: „Mondja ki a konvent, hogy az 1867. évben tartott konventnek azon nézetéhez, miszerint a vallásfelekezeteknek, mint olyanoknak képviseltetését a főrendiházban helyesnek nem tartja, most is ragaszkodik. Fentartja azonban ugyanazon konventnek abbéli kijelentését is, hogy azon esetre, ha a hazabeli többi vallásfelekezeteknek a főrendiházban való külön képviseltetése továbbra is meghagyatik, a jogegyenlőség elvénél fogva az ev. református egyház számára is hasonló kíván. És miután azon törvényjavaslat, mely a főrendiház rendezése tárgyában a minisztérium által legközelebb benyújtatott, azon kérdést napirendre hozta, erre vonatkozólag a konvent azon kívánságát jelenti ki, hogy a főrendiházban való képviseltetésre nézve az ev. ref. egyházban fenálló képviselleti rendszer szerint maga intézkedhessék, vagyis egyházkerületenként maga az egyház válassza meg azon egyéneket, kik, mint az egyház képviselői, a főrendiházban helyet foglalhassanak. Egyébiránt, az ezen

tárggyal összefüggő mellékkérdésekre nézve a konvent a törvény megalkotása után fog érdemileg intézkedni.“

Szász Károly és Fejes István rövid bevezető szavai után Mocsáry Lajos szólalt fel, ki a benyújtott határozati javaslatok egyikét sem pártolja. A többség javaslatát pártolók — ugymond — felhozzák indokul, hogy ezen czélzott intézkedés által a politikai jogegyenlőség valósulásához közeledünk. De mi nem ilyen valószínűsítésre gondoltunk azon nagy elvnek, nem a kath. püspökök tarka csoportjába való vegyülésre, hanem realisabb dolgokra. Azt a jogegyenlőséget lehetne másként is eszközölni: távolítsanak el minden papot a felsőházból; vagy azon törvényjavaslat készítői gondoskodtak volna eszközökről is, melyek nekünk protestánsoknak a felsőházban való megjelenést lehetővé teszik; intézkedtek volna, hogy adatnék ki törvényes részünk abból, mit királyaink századok előtt kulturális czélokra adtak. Nem oly képtelen kívánság az uraim! Sőt nagyon is itt az ideje, hogy a prot. egyház jogainak érzetere ébredjen. Hiszen már hazánk s a kath. egyház nagy fia Giczky Kálmán a vallásalapról irt könyvecskéjében világosan s erős érvekkel támogatottan kimondta, hogy ez az állapot, a midőn a protestánsok azon egyházi javakból ki vannak zárva, tarthatatlan. Nem kívánom én — ugymond — hogy most a kath. papi jószágokat elszedjék; de azt igenis méltányosnak, jogosnak tartanám, hogy ha hajdan királyainknak, egy Mária Teréziának, Józsefnek, Ferencznek volt joguk a püspöki jövedelmek élvezését szabályozni és ezen szabályozás által a vallásalapot megteremteni, vétetnék igénybe most is ezen joggyakorlás és teremtetnék az által számunkra is oly alap.

De meg ha a kormány jogegyenlőséget akar, akkor ne emelje a született felsőházi tagoknál a censust 3000 frtra. Mit eredményez ez? Azt, hogy a protestáns mágnásoknak s kivált az anyagilag gyengébben álló erdélyieknek legnagyobb része onnan kiszorul. Ezeket az a bevitetni czélzott néhány prot. püspök nem pótolja.

Mi indithatta a kormányt arra, hogy a protestánsokat is bevigye? Ez csak ürügy, hogy benthagyhassa a kath. püspököket, kiknek bentléte anachronismus. Érzi ezt a kath. egyház, mert im még csak fel sem emelte szavát a címzetes püspökök kihagyása miatt. Ha már oly nagy súlyt helyeznek a többségi javaslat pártolói indokaiknál a politikai jogegyenlőségre, kérdjük meg, hogy ezen törvényjavaslatból mi haszon, mi kár háramlik reánk? Felelet: az a szomorú dicsőség, hogy bennünket csak ürügyül használnak, s hogy részesei leszünk oly törvényhozási faktornak, melyben a főszerepet, fő befolyást kath. papok viszik, s hogy rövid időn kidobnak onnan bennünket, mert hiszen közel az idő, melyben azon korszerűtlen intézménynek meg kell szünni. De meg kétli is, hogy püspökeink s főgondnokaink nagy dolgokat művelnének a felsőházban; az ottani feudális, nagy uri körben aligha szereznének maguknak nagy tekintélyt, de hiszi is, hogy magok főpapjaink se örülnének ezen jog élvezetének, csak mártírjai lennének ők a nagy jogegyenlőségnek. Attól is tart — bár nem akar személyeket sérteni, hogy ez alterálná egész egyházi életünket, szervezetünket. Eddig a mi püspökeink csak primus inter pares voltak, ezután nagy lenne a távolság a püspökök és a közpap között. A feudális nagy urakkal, főpapokkal való társalgás okvetlenül kifejlesztené a hierarchikus szellemet s törekvéseket.

Foglalkoztunk eddig is politikával, de ezentul a püspök kénytelen lenne ex professo politikával foglalkozni, ez alterálna gondolkodás módjukat, de alterálna a mienket is, mert a püspökválasztásnál nem azt néznők, ki a legjobb pap, hanem hogy ki a legnagyobb politikus s kivel nem vallunk a felsőházban szégyent.

De káros lenne azért is, mert egyházunk elveszitené azt a szeplőtlen jellemét, melylyel eddig dicsekedett. Ezt pedig nem óhajtja mint protestáns, nem mint magyar. — Országokat tett tönkre a papok politizálása, örökös convulsiók dultak e miatt több országában Európának, ő szeretné megőrizni prot. egyházunkat eddigi álláspontján. Végül a két javaslatra refleksiókat tesz s elismeri, hogy a többségé jobb a kormány javaslatánál, a mennyiben minden püspököt be akar vinni. Hisz még így is gyenge lesz ott a képviseltesünk, miután főgondnokaink nagyobb része különben is tagja a felsőháznak. Fejes javaslatának az első részét feltétlenül helyesli, hogy t. i. egy püspök se legyen a felsőházban; az utóbbit csak kénytelenségből helyesebbnek s a képviselleti rendszer szellemének megfelelőbbnek tartja, hogy úgy választassék a felsőházi tag.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Értesítés. Mindazok, kikhez alulírott által „A b-diószegi ev. ref. egyház multja és jelene“ czimű műre előfizetési felhívás küldetett, tisztelettel kéretnek a kezőknél levő ivet, — úgy a mint már tényleg van: aláírva vagy a nélkül, — hozzám mielőbb visszaküldeni, hogy a nyomtatandó példányok számára nézve magamat tájékozhasssam. Teljes tisztelettel — B.-Diószeg, 1884. november 30. — Molnár János, ev. ref. lelkész.

Lelkészejelölés. A békési egyházban a lelkészi hivatal elnyeréséért 21-en pályáztak. Közülök a következő 5 egyén lett kijelölve: Gulyás Lajos n.-bányai, Benkő Lajos hadadi, Tabajdi Lajos szatmári rendes, Kecskeméthy Ferencz makói segéd, Nagy Imre ugrai rendes lelkészek. A lelkészválasztás deczember 11-én lesz.

Helyreigazítás. E lapok legközelebbi számában 274. lapon említés van téve a nagyváradi egyház örök váltsági ügyéről a közalapot illetőleg. E helyett a nagyvátyi egyház olvasandó, mert annak hivei folyamodtak a konventhez ezen tárgyban. — A 273. lapon a tiszántuli egyházkerület egyházai számára 10,360 frt szavaztatott meg, nem pedig 10,260 frt.

Tartalom: Zwingli Ulrik élete és reformátori működése főbb vonásokban. Erdős József. — Egy zsidó-keresztény egyház. Könyves János. — Anno 1674. Kálmán Farkas. — A nagyváradi ev. ref. egyház örömmünepélye. . . s . . s. — Tiszántuli ev. ref. egyházkerületben, az országos közalapról, segélyben részesült egyházak és lekipásztörök. T. S. — Tudósítás az ev. ref. egyetemes konvent üléséről. — Különfélék. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

Vallásos iratok magyar nyelven.

(Minden küldemény Budapestről bérmentve szállittatik.)

1. Bibliai kézikönyv. Kalauzul a szentírás tanulmányozásához. Készítette Dr. Angus József, a royal asiatic society tagja. Lelkészek és theologiát tanulók számára. Angolból fordítva 46 iv, földabroszokkal; vászonba kötve 3 frt 80 kr.
2. Hit, Remény és Szeretet Könyve az élet kedvező és kedvezőtlen napjaira. Családi emléklapokkal ellátva. Protestáns keresztények számára ajánlja Csiky Lajos. Vászonba kötve — frt 80 kr.
Vászonba kötve, aranszegélylyel 1 „ — „
Finom bőrkötésben, aranyvágással, tokkal 1 „ 60 „
3. Jézus élete. Segédkönyvül az evangéliumok czélja, összhangzása és chronológiájának tanulmányozásához. Irta Eustace R. Conder, M. A. Angolból fordítva. A szent föld térképével. 14¹/₂ iv kötve 80 kr.
4. Gyermeklant. Vallásos énekek gyűjteménye. Különösen iskolai használatra összeállította Farkas Sándor. 60 dal énekre vagy orgonára való hangjeggyel, a vasárnapi iskolai tanítást tárgyaló előszóval, kötve 20 kr.
5. Zwingli Ulrich élete. 3 iv kötve 10 kr.

Megrendelések intézendők:

König R. lelkészhez Budapesten, Váci körut 76. sz.

3-1

Pályázat

a nagybányai ev. ref. egyházmegyébe kebelezett felsőbányai III. osztályu lelkészi állomásra.

Kézpénz fizetés: 450 frt.

Hat katasztrális hold területü rét évi haszonbére 80 frt.

Palládi alapítvány kamatja 11 frt.

72 köbméter tüzifa 72 frt.

Illendő lakás két holdnyi házi kerttel.

Stóla.

Pályázati kérvények 1885. évi január hó 10-dik napjáig Nagy-Paládra Bencsik István espereshez küldendők.

Debreczen, 1884. november 26.

Révész Bálint,
püspök.